

LONDA

RIPOTI YA HAKI ZA KIDIJITALI NA USHIRIKSHWAJI KATIKA AFRIKA

NAMIBIA

LONDA

Ripoti ya Haki za Kidijitali na Ushirikishwaji Barani Afrika 2022

Imechapishwa na Paradigm Initiative
374 Borno Way, Yaba, Lagos, Nigeria
Email: media@paradigmhq.org
www.paradigmhq.org

Iliyochapishwa Aprili 2023

Ripoti iliyotolewa na Paradigm Initiative
Ubunifu na Muundo na Kenneth Oyeniya

Chapisho hili linaweza kunaswa tena kwa matumizi yasiyo ya kibiashara kwa namna yoyote ile mradi sifa inayostahili imetolewa kwa wachapishaji, na kazi itawasilishwa bila upotoshaji wowote.

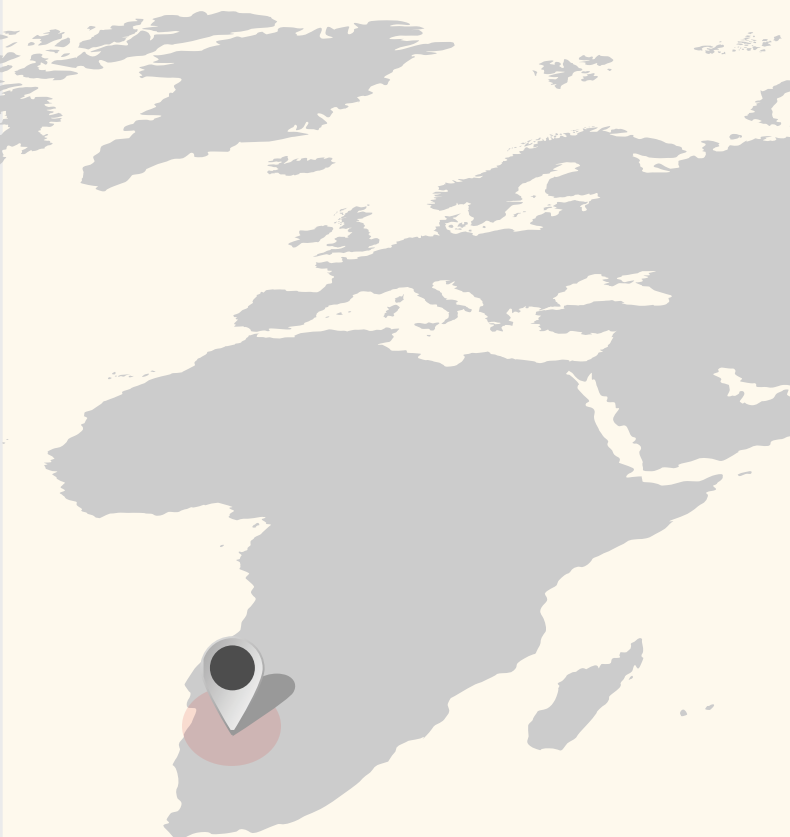
Hakimiliki © 2023 Paradigm Initiative

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

ISBN: 978-978-797-8980-8

Namibia

► Ufupisho

Pamoja na kundi dogo la mashirika ya udhibiti yanayojihusisha na masuala ya haki za kidijitali, na uwezo mdogo wa mashirika ya kiraia, Namibia ina uwezo mdogo wa kutetea haki za kidijitali kwa kasi. Hata hivyo, mandhari ya haki za kidijitali inaonekana kupata mvuto kwa kuanzishwa hivi majuzi kwa Mswada wa Ulinzi wa Data. Kwa wasiwasi, kuanzishwa kwa usajili wa lazima wa SIM kadi kumekabiliwa na wasiwasi mkubwa kutoka kwa mtazamo wa ufuatiliaji. Kwa mtazamo chanya zaidi, nchi kwa kiasi kikubwa imedumisha uhuru wa vyombo vya habari, imewezesha ufikiaji thabiti na wa kuaminika kwa mtandao kwa wale walio mtandaoni, na inaonekana kuanza kukabiliana na udhibiti wa AI.

Wadau mbalimbali kwa muda mrefu wametoa wito wa kuimarishwa kwa ulinzi wa haki za kidijitali nchini Namibia. Kama demokrasia

Utangulizi

ya kikatiba, Namibia inabeba wajibu wa kukuza haki na uhuru mbalimbali, ikiwa ni pamoja na haki zinazotumika katika ulimwengu wa kidijitali kama vile uhuru wa kusema na kujieleza, uhuru wa vyombo vya habari na vyombo vingine vya habari, na haki ya faragha.¹ Mwanzoni mwa 2022, kiwango cha kupenya kwa mtandao nchini Namibia kiliripotiwa kuwa 51.0%,² ambacho kinazidi wastani wa Kusini mwa Jangwa la Sahara wa 30%.³ Zaidi ya hayo, kuhusiana na mgawanyiko wa kidijitali wa kijinsia, Namibia ina moja ya viwango vinavyokua kwa kasi zaidi vya matumizi ya mtandao ya mara kwa mara na wanawake katika Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika (SADC).⁴ Kwa hivyo, ni wazi kwamba maswali kuhusu haki za kidijitali huathiri sehemu kubwa ya watu.

Kwa mujibu wa ahadi zake za kikanda, mwaka wa 2019, Namibia iliridhia Mkataba wa Umoja wa Afrika wa Usalama wa Mtandao na Ulinzi wa Data ya Kibinafsi, unaojulikana kama Mkataba wa Malabo.⁵ Namibia pia imeridhia mikataba mingine muhimu ya kikanda na kimataifa ambayo inalinda na kuendeleza haki za binadamu ambazo zinaweza kutumika katika ulimwengu wa kidijitali, kwa mfano, Tamko la Kimataifa la Haki za Kibinadamu, Mkataba wa Kimataifa wa Haki za Kiraia na Kisiasa (ICCPR) na Mkataba wa Afrika wa Haki za Binadamu na Watu (Mkataba wa Afrika). Ingawa imechukua muda mrefu, uundaji wa Mswada wa Ulinzi wa Data ni mojawapo ya maendeleo mashuhuri zaidi katika masuala ya haki za kidijitali mwaka wa 2022. Jambo la wasiwasi ni kuanzishwa kwa usajili wa lazima wa SIM kadi.⁶ Wakati wa kutathmini hatua muhimu na changamoto katika utawala wa Namibia katika kipindi kinachoangaziwa, hali ya uhuru wa vyombo vya habari, ufuatiliaji, na hazina ya huduma kwa wote (USF) inapaswa kuzingatiwa. Mada hizi, pamoja na zingine, zimefafanuliwa hapa chini.

1 Articles 13 and 21 of the Constitution of Namibia <https://www.lac.org.na/laws/annoSTAT/Namibian%20Constitution.pdf> (accessed on 7 December 2022).

2 Data Reportal 'Digital 2022: Namibia' (2022) [https://datareportal.com/reports/digital-2022-namibia#:~:text=Namibia's%20internet%20penetration%20rate%20stood,percent\)%20between%202021%20and%202022](https://datareportal.com/reports/digital-2022-namibia#:~:text=Namibia's%20internet%20penetration%20rate%20stood,percent)%20between%202021%20and%202022) (accessed on 7 December 2022).

3 Internet Society, 'The Internet Society pledges to expand internet access in Africa' (2022) <https://www.internetsociety.org/news/press-releases/2022/the-internet-society-pledges-to-expand-internet-access-in-africa/> (accessed on 20 January 2023).

4 Centre for Human Rights 'The Digital Rights Landscape in Southern Africa' (2022) https://www.chr.up.ac.za/images/researchunits/dgdr/documents/reports/Digital_Rights_Landscape_in_SADC_Report.pdf (accessed on 14 December 2022).

5 African Union Status List: Convention on Cyber Security and Personal Data Protection (2020) <https://au.int/en/treaties/african-union-convention-cyber-security-and-personal-data-protection> (accessed on 7 December 2022).

6 Links 'New surveillance regulations lurk threateningly in Namibia' (2022) <https://www.apc.org/en/news/new-surveillance-regulations-lurk-threateningly-namibia#:~:text=The%20regulations%20and%20conditions%20mean,continuous%20bulk%20or%20mass%20surveillance> (accessed on 7 December 2022).

Uchambuzi wa Nchi

UHURU WA MTANDAO

UFIKIAJI WA MTANDAO NA UVURUGAJI

Mojawapo ya njia ambazo ufikiaji wa maana unaweza kutathminiwa ni kupitia gharama. Gharama ya data ya simu nchini Namibia bado iko juu bila uwiano. Mamlaka ya Udhhibiti wa Mawasiliano ya Namibia (CRAN) imehusisha hili na ukosefu wa ushindani katika soko.⁷

Sawa na maeneo mengine ya eneo la Kusini mwa Afrika, kumekuwa na kasi ndogo ya utekelezaji wa teknolojia ya 5G. Mnamo Juni 2022, kampuni ya mtandao wa simu za mkononi Kampuni ya Mawasiliano ya Simu (MTC) ilikuwa katikati ya mazungumzo na serikali ili kukomesha kusitishwa kwa uzinduzi wa mitandao ya 5G.⁸ Kanuni nyingine ya ufikiaji wa maana ni uthabiti na kutegemewa.⁹

Katika miaka ya hivi karibuni, matatizo ya mtandao yamezidi kuenea bara zima¹⁰ na inaweza kubishaniwa kuwa usumbufu kama huo unaweza kuainishwa chini ya hoja mbili. Hoja ya kwanza ni kukatika kwa mtandao kwa sababu ya miundombinu ya kidijitali isiyo imara; na pili ni uvurugaji wa mtandao unaosababishwa na serikali kwa makusudi, kwa msaada wa wadhhibiti wa mawasiliano na Watoa Huduma za Mtandao (ISPs), kwa madhumuni ya kisiasa. Kuhusiana na hoja ya kwanza, Namibia inaweza kusifiwa kwa usambazaji wake thabiti wa umeme. NamPower, shirika la umeme linalomilikiwa na serikali, na serikali wamejitolea kuifanya Namibia kujitosheleza kupitia uwezo mpya wa kiwango cha uzalishaji wa ndani.¹¹

Kuhusiana na hoja ya pili, hakujaripotiwa kuzimwa kwa mtandao mnamo 2022, kwa sababu za kisiasa au vinginevyo.

Ujumuishaji wa kidijitali haujafikiwa kikamilifu nchini Namibia. Kama ilivyoonyeshwa hapo awali, ni nusu tu ya wakazi wa Namibia wanaopata mtandao. Ingawa kuna juhudi za pamoja za kuziba pengo la mgawanyiko wa kidijitali wa kijinsia, mabadiliko kuhusiana na maonyesho mengine ya mgawanyiko wa kidijitali yanahitajika. Kwa mfano, pengo la mijini na vijijini kuhusiana na upatikanaji wa mtandao wa simu mijini na vijijini liko wazi. Utafiti unaonyesha kuwa ni 80% tu ya maeneo ya vijijini yanapata huduma ikilinganishwa na 95% katika maeneo ya mijini.¹² Takwimu za ufikiaji wa kibinafsi au wa kaya kwa kompyuta au kompyuta ndogo mnamo 2022 zilikuwa za chini. Ni asilimia 40 tu ya watu walikuwa na uwezo wa kutumia kompyuta ya nyumbani au kompyuta ndogo, huku 26% wakimiliki moja na 15% wakitegemea kifaa ambacho kwa pamoja kinamilikiwa na kaya.¹³

Upatikanaji wa maana wa mtandao unapaswa kujumuisha vikundi vilivyo hatarini kama vile watu wenye ulemavu (PWDs). Utafiti unaozingatia vikwazo vya teknolojia ya habari na mawasiliano (TEHAMA) kwa watu wenye ulemavu nchini Namibia mwaka wa 2011 uligundua kuwa vipengele kama vile kiwango cha elimu, hali ya kazi, umri na mahali pa kuishi vinaweza kuathiri ufikiaji wa mtu mlemavu.¹⁴ Zaidi ya muongo mmoja baadaye, utafiti unaonyesha msimamo wa siku hizi ni mdogo. Haijulikani pia ni hatua gani Wizara ya TEHAMA

7 Heita 'Lack of competition makes data expensive in Namibia - CRAN' (2022) <https://www.eaglefm.com.na/news/lack-of-competition-makes-data-expensive-in-namibia-cran/> (accessed on 8 December 2022)

8 Malakata, 'Namibia keeps mum on 5G rollout strategy' (2022) <https://itweb.africa/content/KA3WwMdzYKpvyrdZ> (accessed on 8 December 2022).

9 Media Monitoring Africa lists consistency in service provision as a key consideration in achieving universal (and free) access to information online. Media Monitoring Africa 'Universal Access to the Internet and Free Public Access in Afrika Kusini // A seven-point implementation plan' (2019) <https://internetaccess.africa/wp-content/uploads/2019/10/UA-Report.pdf> (accessed on 7 December 2022).

10 CIPESA 'Litigating Internet Disruptions in Africa: Lessons from Sudan' (2022) <https://cipesa.org/2022/03/litigating-internet-disruptions-in-africa-lessons-from-sudan/> (accessed on 7 December 2022).

11 International Trade Administration 'Namibia - Country Commercial Guide' (2022) <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/namibia-energy> (accessed on 8 December 2022).

12 E Smit 'Internet access still a luxury in Namibia' (2022) <https://www.erongo.com.na/technology-ero/internet-access-still-a-luxury-in-namibia2022-12-22> (accessed on 20 January 2023).

13 L Malephane 'Digital divide: who in Africa is connected and who is not' (2022) <https://www.afrobarometer.org/wp-content/uploads/2022/12/AD582-PAP18-Digital-divide-Who-in-Africa-is-connected-and-who-is-not-Afrobarometer-Pan-Africa-Profile-13dec22.pdf> (accessed on 20 January 2023).

14 N Indongo, 'ICT Barriers for People with Disabilities in Namibia: Evidence from the 2011 Namibia Population and Housing Census' Review of Disability Journal: An International Journal (Volume 1, Issue 1) <https://core.ac.uk/download/pdf/211326083.pdf> (accessed on 20 January 2023).

(MICT) imechukua kukabiliana na hili. Katika Sera yake ya Kitaifa ya Broadband (2018 - 2022), MITC inajadili mgawanyiko wa kidijitali kwa kutathmini vigezo vinne pekee vya kimuundo: viwango vya mapato, kiwango cha elimu, umri na kabila.¹⁵

UHURU WA KUJIELEZA NA USALAMA MTANDAONI

Uhuru wa kujieleza unafurahia ulinzi wa kikatiba nchini Namibia. Kituo cha Usaidizi wa Kisheria (LAC) hapo awali kilieleza kuwa uhuru wa kujieleza unaenea hadi kwenye hotuba isiyofaa na kwamba hii inaruhusu masuala muhimu kujadiliwa na kwa uhuru na wanamibia wote.¹⁶

Zaidi ya hayo, katika kesi ya kihistoria ya Kausea dhidi ya Waziri wa Mambo ya Ndani ya Nchi na Nyinginezo,¹⁷ Mahakama ya Juu ilieleza kwamba kizuizi cha uhuru wa kuzungumza lazima kiwe cha busara na cha lazima ili kuepuka kuwanyima watu haki zao.¹⁸

Fahirisi za 2022 za Freedom House ziliipa Namibia alama za kuvutia 77 kati ya 100 kwa kuzingatia haki za kisiasa na kiraia.¹⁹

Kuna, hata hivyo, masuala mawili yanayohusiana na uhuru wa kujieleza ambayo yanatajwa.

La kwanza ni kwamba matamshi ya chuki bado hayazingatiwi kama kosa nchini Namibia. Mnamo 2021, kulikuwa na wito kwa Ofisi ya Msuluhishi (Ombudsmani) kuchunguza madai ya chuki dhidi ya watu wa jinsia moja na chama cha South West Africa People's Organization (SWAPO) Party Youth Leave (SPYL) ambacho kiliripotiwa kuchochea vurugu.²⁰ Mnamo Agosti 2022, viongozi wa SWAPO walikashifiwa huku vuguvugu la Landless People's Movement (LPM) likiwaorodhesha wanachama wa SWAPO ambao inaamini wanapaswa kushtakiwa kwa matamshi ya chuki.²¹

Chama cha LPM kilichojeleza kuwa ni chama

mbadala cha siasa kinachopigania haki ya kijamii na usawa, kilishauri kuwa kitakabidhi orodha ya majina kwa Umoja wa Afrika (AU) na Umoja wa

Mataifa (UN) kwa matumaini kwamba vyombo hivyo vingeweka vikwazo kwa wanasiasa wanaolalamikiwa. Kwa hiyo ni dhahiri kwamba matamshi mabaya ya viongozi wa umma na watu binafsi ni jambo la kutia wasiwasi nchini na kuna ufinyu wa njia za ndani za haki ya kisheria kwa walalamikaji.

Kwa mtazamo wa rangi, kutokana na historia chungu ya Namibia na ubaguzi wa rangi, inasikitisha kwamba maswali kuhusu matamshi ya chuki na athari zake za kisheria hayajafanuliwa. Ingawa nchi ina sheria katika mfumo wa Sheria ya Marufuku ya Ubaguzi wa Rangi ya 1991²² kushughulikia ubaguzi wa rangi,

15 Ministry of Information and Communication Technology, 'National Broadband Policy for the Republic of Namibia (2018 - 2022)' <https://www.npc.gov.na/wp-content/uploads/2022/06/NamibiaBroadband-Policy-2018.pdf> (accessed on 20 January 2023).

16 Legal Assistance Centre 'Know your Constitution!' (2018) <http://www.lac.org.na/projects/sjp/Pdf/knowyourconstitution-eng.pdf> (accessed on 8 December 2022).

17 *Kausea v Minister of Home Affairs and Others* 1995 NR 175 (SC) (1995) <https://namiblii.org.na/judgment/supreme-court/1995/3> (accessed on 9 December 2022).

18 *Id* at page 23.

19 Freedom House 'Freedom in the World 2022: Namibia' (2022) <https://freedomhouse.org/country/namibia/freedom-world/2022> (accessed on 7 December 2022).

20 The Namibian 'Hate speech not defined as an offence - Ombudsman' (2021) <https://www.namibian.com.na/212309/archive-read/Hate-speech-not-defined-as-an-offence-%E2%80%93-ombudsman> (accessed on 9 December 2022).

21 Windhoek Observer 'LMP lists SWAPO leaders 'guilty' of hate speech' (2022) <https://www.observer24.com.na/lpm-lists-swapo-leaders-guilty-of-hate-speech/> (accessed on 14 December 2022).

22 Accessible here: https://adatabase.ohchr.org/IssueLibrary/NAMIBIA_Racial%20Discrimination%20Prohibition%20Act.pdf.

haswa, msimamo wa kisheria kuhusu aina zingine za madhara haujaratibiwa, haswa yale yanayotokea katika muktadha wa mtandaoni.

Pamoja na manufaa yote ambayo teknolojia ya kidijitali huleta, ikiwa ni pamoja na maendeleo ya kijamii na kiuchumi na ukuaji, zinaweza pia kuwezesha vurugu.²³

Namibia, kama sehemu nyingine za kanda, inakabiliwa na mwelekeo unaokua wa madhara mtandaoni na hasa zaidi, madhara ya mtandaoni yanayolenga wanawake.²⁴

Hata hivyo, ukosefu wa data sahihi huleta changamoto katika kutathmini ukubwa wa suala hili. Kwa bahati mbaya, kwa sasa hakuna sera ya kitaifa inayoshughulikia hasa unyanyasaji wa kijinsia mtandaoni, na mapitio ya sera zilizopo yameripotiwa kuchelewa kutokana na ugumu wa kufanya mashauriano wakati wa janga la UVIKO-19.²⁵

Mnamo 2022, inaonekana hakuna sababu zilizotolewa za kucheleweshwa kwa mada hii. Kwa kiwango fulani, masharti ya Sheria ya Mawasiliano ya 2009²⁶ na Musuada wa Uhalifu wa Mtandao wa 2019 unalenga kushughulikia vurugu za mtandaoni. Hivi karibuni, hivi karibuni, imekosolewa kwa kuchukua msimamo mbovu juu ya unyanyasaji wa kijinsia wa watoto, kushiriki bila ridhaa ya picha za ngono (NCII), na ufurahiaji ngono kutokana na kuwatazama watu wengine wanapokuwa uchi au wanapokuwa wanashiriki tendo la ndoa.²⁷

Katika kile kinachoweza kuchukuliwa kama wakati wa kutetea unyanyasaji wa mtandaoni dhidi ya wanawake, mnamo Desemba 2021, mke wa rais wa Namibia, Monica Geingos, alizungumza kwa uwazi kuhusu uzoefu wake na chuki dhidi ya wanawake

mtandaoni.²⁸

Mke wa rais alirejelea matusi ya kijinsia ambayo amekumbana nayo kwa kiasi kikubwa kutokana na tofauti ya umri kati yake na Rais Geingob, na misimamo yake ya kisiasa. Utafiti unaonyesha kuwa unyanyasaji mtandaoni una uwezekano mkubwa wa kuathiri vikundi vingine vilivyonyimwa haki kama vile wanachama wa jumuiya ya LGBTQI+ na watu wenye ulemavu.²⁹

Kulingana na Njuguna na Brown, machapisho ya mitandao ya kijamii na vyombo vya habari kuhusu jumuiya ya LGBTQI+ yana uwezekano mkubwa wa kupokea ushirikiano zaidi ambao kwa kiwango kikubwa ni chuki dhidi ya wanawake.³⁰ Uzoefu kama ule ulioshirikiwa na mke wa rais, pamoja na utafiti uliopo, labda ni dalili ya ukweli kwamba watu binafsi katika umri na tabaka tofauti wanaweza kuathiriwa na unyanyasaji unaowezesha na teknolojia, na kwamba suala hilo linastahili kuangaliwa zaidi.

Disrupting Harm inaripoti kuwa 9% ya watoto kwenye mtandao kati ya umri wa miaka 12 hadi 17 wamepitia mifano ya wazi ya unyanyasaji na unyanyasaji wa kingono mtandaoni (OCSEA).³¹ The same report notes that fast tracking the enactment of the Cybercrime Bill and the Combating Sexual Exploitation Bill could assist with this. A further measure which may combat this is for the government to allocate sufficient funding to agencies such as the National Child Online Safety Taskforce. Given that the children's rights, including the right to privacy are firmly protected in the constitution, online harms which specifically affect children must be addressed.

Suala jingine kuu kuhusu uhuru wa kujieleza ni kwamba hivi karibuni serikali imeanzisha usajili wa lazima wa SIM kadi ambao umewezesha ufuatiliaji. Hii inaangaziwa hapa chini.

23 AUDA-NEPAD 'Leveraging smart technologies to tackle gender-based violence in Africa' (2022) <https://www.nepad.org/blog/leveraging-smart-technologies-tackle-gender-based-violence-africa#:~:text=Africa%20remains%20one%20of%20the,female%20genital%20mutilation%5B11%5D> (accessed on 9 December 2022).

24 Internet Society Namibia Chapter and CIPESA 'Online violence against women and girls in Namibia – a country situational analysis' (2021) <https://isocnamibia.org/wp-content/uploads/2022/05/Ovaw-Digital.pdf> (accessed on 7 December 2022).

25 Centre for Human Rights 'Understanding Online Gender-based Violence in Southern Africa' (2022) https://www.chr.up.ac.za/images/researchunits/dgdr/documents/resources/FINAL_v_Understanding_oGBV_in_Southern_Africa.pdf (accessed on 7 December 2022).

26 Accessible here: <http://www.lac.org/na/laws/annoSTAT/Communications%20Act%208%20of%202009.pdf>.

27 IPPR 'Familiar Flaws – Unpacking Namibia's draft Cybercrime Bill' (2022) <https://ippr.org/na/publication/unpacking-namibias-cybercrime-bill/> (accessed on 9 December 2022).

28 Mail & Guardian 'Namibia's first lady Monica Geingos fights social media trolls', (2021) <https://mg.co.za/africa/2021-12-12-namibias-first-lady-monica-geingos-fights-social-media-trolls/> (accessed on 6 December 2022).

29 *Id.*

30 Above n 28.

31 Disrupting Harm 'Protecting children in Namibia from online sexual exploitation and abuse: the way forward' (2022) https://www.end-violence.org/sites/default/files/paragraphs/download/DH_Namibia_advocacy_FINAL.PDF (accessed on 26 January 2023).

UHURU WA VYOMBO VYA HABARI

Hata katika demokrasia yenye afya, wasiwasi juu ya usalama wa wanahabari unathibitishwa kutokana na hadithi ngumu na nyeti ambazo wanahabari wanaweza kuandika. Kulingana na shirika la Waandishi Wasio na Mipaka -Reporters without Borders, Namibia ni mojawapo ya nchi zenye nafasi ya juu zaidi barani Afrika kuhusiana na uhuru wa vyombo vya habari. Mnamo 2022 ilipata alama ambayo iliweka katika nafasi ya 18 kati ya nchi 180.³²

Mojawapo ya sifa chanya za uhuru wa vyombo vya habari nchini Namibia ni utofauti katika mazingira ya vyombo vya habari - gazeti linalosomwa na watu wengi zaidi, The Namibian, linamilikiwa kwa kujitegemea. Rais Geingob hapo awali alitangaza kuwa wakati akiwa madarakani, hakuna mwandishi

wa habari nchini Namibia ambaye atakamatwa au kuwekwa kizuizini kwa ajili ya kutekeleza majukumu yake.³³

Ingawa hakujakuwa na matukio ya kukamatwa kwa wanahabari katika kipindi tunachoangazia, wanahabari wengi walidhurika na polisi wakati wa maandamano huko Windhoek Mei 2022 ambapo maafisa wa polisi walifyatua risasi za mpira kutawanya umati.³⁴

Mwandishi mmoja wa habari Elifas Bonifatius alivunjika kifundo cha mguu na kulazwa hospitali kutokana na tukio hilo. Muungano wa Wataalamu wa Vyombo vya Habari nchini Namibia (NAMPU) umelaani shambulio hilo na kutaka uwajibikaji. Licha ya simu za NAMPU, haijafahamika ni hatua gani zilichukuliwa kushughulikia tukio hilo. Kwa mtazamo wa usalama mtandaoni, hakukuwa na ripoti za kushambuliwa kwa wanahabari katika nafasi za kidijitali mwaka wa 2022.

FARAGHA NA UFUATILIAJI

Mnamo Juni 2022, CRAN ilizindua kampeni ya usajili wa lazima wa SIM kadi zote nchini Namibia.³⁵

Watumiaji wote wa vifaa vya mkononi wanapaswa kujisajili kabla ya tarehe 1 Januari 2023 chini ya sehemu ya 6 ya Sheria ya Mawasiliano inayoshughulikia kuzuiwa kwa mawasiliano. Mashirika ya kiraia ya Namibia yaliibua wasiwasi kwani hii sio tu inazua maswali kuhusu udhibiti,³⁶ lakini pia inazua maswali kuhusu kufuata kanuni za msingi za ulinzi wa data.³⁷

Ili kujisajili, taarifa za kibinafsi zifuatazo zitahitajika kutoka kwa wateja: jina lao kamili, anwani ya makazi, na utambulisho/pasipoti ya Namibia au nambari ya leseni ya kuendesha gari (pamoja na nakala ya hati ya utambulisho inayotumika). Kwa mtazamo wa uhifadhi, CRAN inawahitaji watoa huduma za simu kuratibu usajili wote na kuhifadhi data ya wateja kwa hadi miaka mitano.³⁸

32 Reporters Without Borders 'Namibia' (2022) <https://rsf.org/en/country/namibia> (accessed on 6 December 2022).

33 EagleFM 'No journalist will be arrested, detained - Geingob' (2021) <https://www.eaglefm.com.na/news/no-journalist-will-be-arrested-detained-geingob/> (accessed on 8 December 2022).

34 International Federation of Journalists 'Namibia: Journalist shot by police during protest' (2022) <https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/category/africa/article/namibia-journalist-shot-by-police-during-protest.html> (accessed on 8 December 2022).

35 BioMetricUpdate.Com 'Lesotho, Namibia join trend of SIM card registration with biometrics' (2022) <https://www.biometricupdate.com/202207/lesotho-namibia-join-trend-of-sim-card-registration-with-biometrics> (accessed on 7 December 2022).

36 Heita 'Journalist sources could face threats amidst mandatory SIM card registration' <https://www.eaglefm.com.na/news/journalist-sources-could-face-threats-amidst-mandatory-sim-card-registration/> (2022) (accessed on 7 December 2022).

37 Above n 7.

38 Connecting Africa 'Namibian mobile users urged to register SIMS' (2022) <https://www.connectingafrika.com/>

LAC, katika muhtasari wa kina wa sera, inabaini kuwa kulingana na sheria linganishi, mpango wa uhifadhi wa data wa mawasiliano ya simu wa Namibia unaweza kujumuisha ukiukaji wa kikatiba wa haki ya faragha.³⁹

Wasiwasi kuhusu usajili huu unakubalika kutokana na mienendo ya awali ya serikali ya Namibia juu ya ufuatiliaji.⁴⁰

Mnamo 2016, Universal Periodic Review (UPR) iliitaka Namibia kutekeleza uwazi zaidi juu ya shughuli za vituo vya kuingilia mawasiliano.⁴¹ Hakuna kilichojiiri kutokana na wito wa UPR.

Nje ya sekta ya kibinafsi inayoonya watumiaji kuhusu ulaghai wa kidijitali, hasa katika sekta ya fedha, kuna taarifa chache zinazoweza kufikiwa na umma kuhusu masuala muhimu ya faragha kipindi cha 2022.

UTAWALA WA DATA

MUSWADA WA ULINZI WA DATA

Historia ya Namibia katika kuunda sheria ya ulinzi wa data imekuwa ngumu, na marudio tofauti ya Mswada wa Ulinzi wa Data yameshirikiwa na umma. Mfumo, kama ulivyo sasa, una mapungufu makubwa. Hivi majuzi Wizara ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (MITC) ilifunga mwito wake wa kutoa maoni ya umma kuhusu Muswada huo, na ni muda tu ndio utakaodhihirisha iwapo mapungufu hayo yatarekebishwa. Wakati AZAKi zimeitaka serikali kuharakisha utangazaji wa Muswada huo,⁴² ni muhimu kwamba masuala muhimu yanashughulikiwa vya kutosha na kuendana na kanuni bora.

Baadhi ya masuala muhimu zaidi katika Muswada huo ni:

Vighairi vingi

Kwa sasa Muswada unaorodhesha safu mbalimbali za vighairi katika uchakataji wa data ya kibinafsi chini ya kifungu cha 43(1). Ingawa baadhi ya vighairi ni, kwa kawaida, ni vyenye kukubalika, vingine havieleweki na vinaweza kutumiwa vibaya. Kwa mfano, mambo mawili yasiyofuata kanuni ni usindikaji unaofanywa kwa ajili ya “maslahi muhimu ya kiuchumi na kifedha ya Serikali” na taarifa ambayo huchakatwa kwa ajili ya “malengo mengine muhimu ya maslahi ya umma kwa ujumla”. Bila maelezo mahususi juu ya kile kinachojumuisha “maslahi ya kiuchumi na kifedha

ya Serikali” na kwa kuzingatia kwamba “malengo mengine muhimu” yanaweza kuzingatiwa kama ubaguzi wa kukamata wote, kuna wigo mpana wa ubaguzi huu kutegemewa na watendaji wenye nia zisizofaa. Jambo la kushangaza ni kwamba Muswada haujengi vighairi kwa habari ambayo

[author.asp?section_id=761&doc_id=778860](#) (accessed on 9 December 2022).

39 Legal Assistance Centre ‘Communications Act 8 of 2009: Is the collection and retention of data on telecommunications users constitutional?’ (2021) http://www.lac.org.na/projects/grap/Pdf/constitutionality_of_telecommunications_data_retention_schemes.pdf (accessed on 7 December 2022).

40 In 2016, Privacy International reported that the United Nations called on the Namibian government to reform its surveillance practices. This was due to the fact that interception centres operated outside of a legal framework. Furthermore, there was no clarity on the reach of legal interception. See Privacy International ‘UN calls on Namibia, New Zealand, Rwanda, Afrika Kusini, Sweden to reform surveillance. Will the Governments act?’ (2016) <https://medium.com/privacy-international/un-calls-on-namibia-new-zealand-rwanda-south-africa-and-sweden-to-reform-surveillance-14aea8008b29> (accessed on 20 January 2023).

41 Mare ‘Communication Surveillance in Namibia: An exploratory study’ (2019) https://www.mediaanddemocracy.com/uploads/1/6/5/7/16577624/namibia_report_3rd_pages.pdf (accessed on 14 December 2022).

42 Press statement by ACTION (2022) <https://action-namibia.org/https-action-namibia-org-wp-content-uploads-2022-11-action-data-protection-submission-pdf/> (accessed on 8 December 2022).

inachakatwa kwa madhumuni ya uandishi wa habari, fasihi au kisani. Kwa kushindwa kufanya hivyo, hii inaweza kuonekana, kwa kiasi fulani, kama kukandamiza vyombo vya habari na wale wa sanaa kufanya maonyesho katika tasnia zao.

HAKI CHACHE ZIMETOLEWA KWA MADA ZA DATA

Ingawa Muswada unahitaji kumuarifu mhusika wa data, ili ubora wa habari udumishwe, na inapowezekana, kukusanya moja kwa moja kutoka kwa mhusika wa data, hakuna kifungu chochote kinachoelezea kwa ufupi haki za mhusika wa data. Haki zilizotajwa hapo juu zimegawanywa katika Sehemu ya 3 ya Muswada ambayo inafanya sehemu hii ya Muswada kuwa ngumu kusomeka.

Uwiano usio wazi kati ya Mamlaka ya Usimamizi na Kamishna wa Habari kama ilivyoainishwa katika Sheria ya Upatikanaji wa Taarifa

Kwa kuzingatia uwiano kati ya haki ya faragha na haki ya kupata taarifa, Mswada unapaswa kutoa mwongozo kuhusu uwianishaji kati ya mamlaka na kazi za Mamlaka ya Usimamizi na Kamishna wa Habari. Hii itahakikisha kwamba wanajamii wanaelewa ni chombo kipi cha kushughulikia katika hali tofauti.

Wakati wa kuandika ripoti hii, MITC ilikuwa imeanza mashauriano ya kikanda kuhusu Muswada huo⁴³. Kama sehemu ya mashauriano hayo, Naibu Mkurugenzi katika Wizara aliangazia jukumu la wahusika mbalimbali katika kulinda haki ya faragha. Wakati Mswada huu unapitia mchakato wa kuwa sheria, ulinzi wa taarifa za kibinafsi unadhibitiwa na Katiba na sheria ya kimataifa ambayo Namibia imeidhinisha.

HATI ZA UTAMBULISHO WA DIJITALI

Utekelezaji wa hati za utambulisho za kidijitali au kibayometriki (vitambulisho) katika bara zima si jambo geni - inaripotiwa kuwa takriban nchi 50 za Afrika zimeanza kutoa pasipoti za kielektroniki.⁴⁴

Kama kuwezesha usimamizi bora wa data ya afya, hatua ya kuelekea vitambulisho vya kidijitali iliharakishwa na janga la UVIKO-19.⁴⁵

Hii inaweza kuhusishwa na viziwi vya harakati vinavyozuia watu kujihusisha kidogo na hati halisi. Zaidi ya hayo, matumizi ya vitambulisho vya kidijitali yalikuwa muhimu katika utekelezaji na usimamizi wa programu za chanjo.⁴⁶

Nchini Namibia, vitambulisho vya dijitali ambavyo vinaweza pia kutumika kama hati za kusafiri kwenda nchi jirani vilizinduliwa mnamo Februari 2021.⁴⁷

Waziri wa Mambo ya Ndani alieleza kuwa vitambulisho vya kidijitali ndivyo vilivyo salama zaidi na vinaendana na maelezo ya Shirika la Kimataifa la Usafiri wa Anga (ICAO). Mnamo Februari 2022, serikali za Namibia na Botswana zilichagua kukomesha matumizi ya pasi za kusafiria kati ya nchi hizo mbili.⁴⁸ Mkataba huo unawawezesha wasafiri kutumia vitambulisho vyao.

MAPITIO YA MFUKO WA HUDUMA KWA ULIMWENGU

Sheria ya Mawasiliano ya mwaka 2009 inaanzisha Hazina ya Huduma kwa Wote (USF) ambayo inasimamiwa na CRAN chini ya Emilia Ngikembua kama Afisa Mkuu Mtendaji wa sasa. Uanzishwaji wa USF haujafumwa, ambayo inathibitishwa na uamuzi wa Mahakama Kuu ya 2018 kwamba ukusanyaji wa ushuru haukuwa wa kikatiba.⁴⁹ Kanuni zilizoambatanishwa na Sheria ya Mawasiliano

43 Namibia News Digest 'MITC commences with regional consultations on Data Protection Bill' (2022) <https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/category/africa/article/namibia-journalist-shot-by-police-during-protest.html> (accessed on 7 December 2022).

44 Africa Renewal 'African countries embracing biometrics, digital IDs' <https://www.un.org/africarenewal/magazine/february-2021/african-countries-embracing-biometrics-digital-ids> (2021) (accessed on 9 December 2022).

45 M Eichholtzer and J Marksell 'Digital ID Systems as an Enabler of Effective Covid-19 Vaccination' (2021) <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/347681639416116412/digital-id-systems-as-an-enabler-of-effective-covid-19-vaccination> (accessed on 20 January 2023).

46 J Marksell et al. 'Digital IDs can help vaccination deployment, but should never be a barrier to access' (2021) <https://blogs.worldbank.org/digital-development/digital-id-systems-can-help-vaccination-deployment-should-never-be-barrier> (accessed on 26 January 2023).

47 The Sun 'New ID can double as travel document' (2021) <https://www.namibiansun.com/news/new-id-can-double-as-travel-document2021-11-19> (accessed on 9 December 2022).

48 IOL 'Namibia and Botswana to abolish the use of passports between the two countries' (2022) <https://www.iol.co.za/news/africa/namibia-and-botswana-to-abolish-the-use-of-passports-between-the-two-countries-62486da0-3f17-4a6d-b907-968d2594ea71> (accessed on 9 December 2022).

49 Paradigm Initiative 'Londa - Digital Rights and Inclusion Africa Report 2020' (2021) <https://paradigmhq.org/report/londa-digital-rights-and-inclusion-in-africa-report-2020-3/> (accessed on 6 December 2022).

hujaribu kusuluhisha baadhi ya changamoto na USF. Mnamo Septemba 2022, Wizara ya Elimu na MITC ilishauri Bunge juu ya hitaji kubwa la kutoa huduma za bure za Wi-Fi katika maeneo ya umma na haswa, shule.⁵⁰ Ili kufanya hivyo, fedha na umeme zingehitajika. Kuhusu suala la ufadhili, pendekezo lililotolewa lilikuwa kuunda ubia kati ya sekta ya umma na binafsi na kufanya kazi kwa USF. Kwa ujumla, taarifa kuhusu utendakazi na ufanisi wa USF ni vigumu kuja bila kupatikana kwa urahisi.

MAENDELEO YA ICT NA TEKNOLOJIA INAYOJITOKEZA

MIKAKATI YA AKILI BANDIA (AI)

Namibia bado haijaunda mkakati wa Akili Bandia (AI) lakini inaonekana kuanza kutafakari msimamo wake kuhusu kutumia Akili Bandia (AI) na kuunda mfumo unaofaa wa kanuni. Licha ya kutokuwa na mkakati wa Akili Bandia (AI), Namibia inaanza kuvutiwa

na mfumo wa Akili Bandia (AI). Nchi hii ilishirikiana na Shirika la Umoja wa Mataifa la Elimu, Sayansi, na Utamaduni (UNESCO) na Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika (SADC) kuandaa mashauriano ya AI, hasa katika kukabiliana na Mapinduzi ya Nne ya Viwanda (4IR).⁵¹ Kwa njia hii, nchi inaweza kuonekana kuwa inajenga ubia wa kimkakati na kusonga karibu kuelekea kuelewa na kutumia AI katika sekta nyingi. Mnamo Septemba 2022, UNESCO iliandaa kongamano lake dogo la kikanda kuhusu AI huko Windhoek. Kaulimbiu ya kongamano hilo ilikuwa “Kuelekea matumizi endelevu yenye mwelekeo wa maendeleo na maadili ya Akili Bandia”.⁵²

Wakati wa kongamano hilo, washikadau waliohudhuria walipitisha UNESCO: Taarifa ya Windhoek kuhusu Akili Bandia Kusini mwa Afrika.⁵³

Kiini cha taarifa hiyo ni seti ya mapendekezo kuhusu, miongoni mwa mambo mengine, Akili Bandia (AI) na usimamizi wa data, kujenga uwezo na kukuza uelewa, uwekezaji na miundombinu, elimu, jinsia, na masuala ya mazingira, na kupunguza hatari ya maafa.

50 The Namibian ‘Free Wi-Fi needs electricity, parliament told’ (2022) <https://www.namibian.com/na/6223871/archive-read/Free-Wi-Fi-needs-electricity-parliament-told> (accessed on 2 February 2023).

51 Open AIR ‘7 ways that African States are legitimising Artificial Intelligence’(2020) <https://openair.africa/7-ways-that-african-states-are-legitimizing-artificial-intelligence/> (accessed on 9 December 2022).

52 See UNESCO announcements page ‘UNESCO Southern Africa sub-Regional Forum on Artificial Intelligence: “Towards a sustainable development-oriented and ethical use of Artificial Intelligence”, 7-9 September 2022’ <https://iite.unesco.org/announcements/unesco-southern-africa-sub-regional-forum-on-artificial-intelligence-towards-a-sustainable-development-oriented-and-ethical-use-of-artificial-intelligence-windhoek-namibia-7-9-september-2022/> (accessed on 9 December 2022).

53 UNESCO ‘Windhoek Statement on Artificial Intelligence in Southern Africa’ (2022) <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000383197> (accessed on 9 December 2022).

Hitimisho na Mapendekezo

Ujumuishaji wa kidijitali unaweza kuwezesha idadi kubwa ya haki zingine. Kwa sababu hii, juhudi za pamoja kuelekea utawala wa haki za kidijitali wazi na ufaao lazima zisalie kuwa kipaumbele katika 2023 na kuendelea. Mapendekezo yafuatayo yanatumaiwa yataisukuma Namibia kuelekea sio tu kufanya kiwango cha chini zaidi ili kukidhi majukumu yake lakini kuwa mtangulizi wa kikanda katika kutetea haki za kimsingi katika nafasi za kidijitali na kuwezesha raia wake kufaidika kikamilifu kutokana na furaha ya mtandao.

SERIKALI	TAALUMA	ASASI ZA KIRAIA
<p>Kwa hivyo, Serikali inapaswa kuzingatia yafuatayo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toa majibu ya haraka kwa maswala ya faragha yaliyotangazwa vyema kutokana na usajili wa lazima wa SIM kadi na utekeleze muda mfupi wa kuhifadhi data. • Kurekebisha Muswada wa Ulinzi wa Data kulingana na mbinu bora huku ukiweka kipaumbele utangazaji wake. • Kuunda na kutoa masasisho ya mara kwa mara kwa wanajamii kuhusu muswada wa kina wa matamshi ya chuki. Kadiri mswada unavyoundwa, michakato ya ushirikishwaji wa umma ni jambo la umuhimu. • Toa maelezo kuhusu Mfuko wa Huduma kwa Wote (USF) na CRAN kwa ajili ya tathmini ya umma. Kwa msaada kutoka kwa wataalam wa AI katika taaluma, sekta ya kibinafsi, na mashirika ya kiraia, hutengeneza mkakati wa kitaifa wa AI utakaotekelezwa katika muda wa kati. 	<p>Makampuni ya TEHAMA katika sekta binafsi yanapaswa kuzingatia yafuatayo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kama suala la utendakazi bora, hakikisha sera na utendaji wa ndani ili kulandana na Kanuni Elekezi za Umoja wa Mataifa kuhusu Biashara na Haki za Kibinadamu.⁵⁴ • Hakikisha kwamba mazoea kuhusu uhibitaji na ufuatiliaji wa maudhui hayazuii maoni na mitazamo tofauti ya kisiasa. <p>⁵⁴ United Nations 'Principles on Business and Human Rights' (2011) https://www.ohchr.org/documents/publications/guidingprinciplesbusinessshr_en.pdf (accessed on 14 December 2022).</p>	<p>Mashirika ya kiraia na wasomi wanapaswa kuzingatia mapendekezo yafuatayo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuratibu juhudi za kutetea utangazaji wa Mswada wa Ulinzi wa Data. • Kusanya data kuhusu athari kali ya madhara mtandaoni nchini Namibia na kushawishi serikali kufanya marekebisho ya sheria na sera zilizopo ili kushughulikia masuala haya. Kampeni zilizoenea za kuongeza uelewa juu ya masuala ibuka ya aina hii pia zinaweza kuwa na manufaa katika kuwawezesha wanajamii. • Ni muhimu pia kushirikiana na serikali ili kuendeleza kupitishwa kwa mfumo wa maadili.

     @ParadigmHQ

www.paradigmhq.org

Hakimiliki © 2023